

Byków, 15 marca 2020 rok

RECENZJA

rozprawy doktorskiej „Most Kierbedzia w Warszawie”
opracowanej przez Panią magister Annę Mistewicz

1. Uwaga formalna

Podstawą formalną przygotowania recenzji jest pismo pani dr hab. inż. arch. Krystyny Solarek, profesor uczelni, Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka działającej w Politechnice Warszawskiej, z dnia 25 lutego 2020 roku.

2. Przedmiot realizacji

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska mgr Anny Mistewicz pt.: „Most Kierbedzia w Warszawie”, która została przedłożona jako oprawiony wydruk sygnowany przez Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2020.

3. Treść i zakres rozprawy

Treść pracy pomieszczono na 369 stronach wydruku uzupełnionych rozdziałem zatytułowanym „Tablice”, w którym umieszczono kopie rysunków i archiwalnych zdjęć.

Zakres pracy obejmuje okres od połowy XIX wieku, aż po czasy współczesne, czyli od powstania pierwszych koncepcji budowy stałego mostu w Warszawie, poprzez etap projektowania, budowy, eksploatacji, odbudowy po zniszczeniach z okresu I wojny światowej, ostateczne zniszczenie mostu w czasie Powstania Warszawskiego, aż po wydobycie z Wisły relikwii konstrukcji.

Treść rozprawy podzielono na 12 rozdziałów, w których przedstawiono:

Rozdział 1. Wprowadzenie (7 stron). W rozdziale podano zakres i cel pracy oraz omówiono stosowne metody badań.

Rozdział 2. Warszawa przed budową pierwszego mostu stałego (18 stron)
W tej części rozprawy omówiono historię warszawskich przepraw mostowych – XVIII i XIX-wieczne projekty przepraw oraz budowę wiaduktu Pancera.

Rozdział 3. Most Aleksandrowski przez Wisłę w Warszawie – budowa mostu (79 stron). Opisano etap projektowania i budowy obiektu. Porównano konstrukcję mostu z innymi współczesnymi obiektami.

Rozdział 4. Eksploatacja mostu i jego znaczenie dla rozwoju Warszawy (25 stron). Przedstawiono wpływ mostu na rozwój gospodarczy Warszawy i regionu.

Rozdział 5. Most w okresie I wojny światowej – zniszczenie i odbudowa (32 strony).

Rozdział 6. Most Kierbedzia w okresie po I wojnie światowej i w czasie II wojny światowej – ponowne zniszczenie mostu (18 stron).

Rozdział 7. Okres II wojny światowej, najnowsza historia Mostu Kierbedzia (42 strony).

Rozdział 8. Formy ochrony historycznych mostów w Polsce i świecie (23 strony). Na kilku przykładach pokazano współczesne możliwości ochrony zabytkowych mostów.

Rozdział 9. Podsumowanie i wnioski.

Rozdziały 10, 11 i 12 – spisy rycin, tablic, aneksy i zestawienie literatury przedmiotu.

4. Ocena merytoryczna rozprawy

4.1. Aktualności i ważność podjętej tematyki

Opracowania historyczne rozwoju przemysłu oraz techniki w Polsce zawierają wiele luk, istnieje więc potrzeba dalszych pogłębionych badań.

Kompleksowa historia rozwoju polskiego budownictwa nie została dotąd opracowana, to samo dotyczy inżynierii mostowej. Ma to duży wpływ na świadomość społeczeństwa polskiego, które tylko w niewielkim stopniu jest edukowane w tym zakresie.

Praca pani Anny Mistewicz wypełniła jedną z tych luk, a przypomnijmy, że dotyczy Mostu Kierbedzia jednej z ikon polskiej inżynierii mostowej. Tak więc uważam, że recenzowana przeze mnie praca jest bardzo potrzebna dla pełnego zrozumienia przemysłowej historii Polski i historii Warszawy.

4.2. Oryginalne wyniki badań

Autorka przeprowadziła szerokie badania historyczne w kraju i za granicą docierając do wielu wcześniej niepublikowanych w Polsce dokumentów i fotografii. Między innymi korzystała z materiałów zgromadzonych w wielu archiwach polskich, rosyjskich, niemieckich czy francuskich.

Zgromadzony materiał w postaci replik dokumentów, rysunków i fotografii pozwolił Autorce na przedstawienie szerokiej, opartej na wiarygodnych dokumentach monografii mostu. Historię powstania mostu i jego użytkowania nakreślono z uwzględnieniem uwarunkowań ekonomicznych i politycznych Królestwa Polskiego i Warszawy jako części Imperium Rosyjskiego, a potem niepodległej Polski.

Autorka rozprawy nie jest inżynierem, ale z satysfakcją stwierdzam, że w pracy nie znalazłem żadnych potknięć czy nieporadności dotyczących terminologii z zakresu inżynierii mostowej, co wskazuje, że Autorka dobrze opanowała również podstawy inżynierii.

Do oryginalnych osiągnięć Autorki należy zaliczyć:

- odnalezienie w zbiorach Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego w Petersburgu rysunków mostu z podpisami projektanta,
- opisanie, w oparciu o zachowane dokumenty służbowe, zależności w procesie projektowania i budowy między S. Kierbedziem, J.A. Majewskim, T. Chrzanowskim i innymi osobami biorącymi udział w przedsięwzięciu,
- przybliżenie sposobu prac w kesonach w latach 60. XIX wieku,

- odnalezienie informacji o metodzie budowy przęseł metodą nasuwania podłużnego; pierwszy obiekt stalowy wykonany tą metodą to wiadukt Grandfey w Szwajcarii w roku 1862, natomiast warszawski most nasuwano w latach 1863–1864, ale nad przeszkodą wodną było to więc osiągnięcie technologiczne na skalę światową,
- dotarcie do informacji, że budowę mostu można było zwiedzać na zasadach komercyjnych,
- wyjaśnienie procesu odbudowy mostu w czasie I wojny światowej,
- odnalezienie bogatej dokumentacji fotograficznej z okresu budowy i odbudowy mostu.

W pracy można znaleźć jeszcze wiele interesujących informacji pogłębiających wiedzę na temat mostu Kierbedzia i stanu technologii budowy obiektów mostowych w tamtych czasach.

4.3. Uwagi do pracy

Na stronie 91 Autorka przytacza negatywną opinię wyrażoną przez J.A. Majewskiego (w swoim pamiętniku) o kompetencjach T. Chrzanowskiego, który później był projektantem kilku ważnych mostów, w tym mostu przez Wisłę pod Cytadelą w Warszawie (1875) oraz autorem kilku cenionych prac naukowych. W świetle tych dokonań nie wydaje się, aby opinia J.A. Majewskiego była wiarygodna.

Autorka podaje w pracy, że kosztorysowa cena mostu wynosiła 2 577 792 rubli i 69 kopiejek, a koszt budowy wyniósł 4 826 792,35 franków. Aż prosi się by porównać te kwoty i skomentować czy most zbudowano taniej czy drożej.

5. Podsumowanie

Opiniowana praca poszerza istotnie naszą wiedzę o historii Mostu Kierbedzia w Warszawie. Doktorantka postawioną tezę pracy udowodniła stosując metody naukowe, dotarła do szeregu nieznanych dotąd informacji o przebiegu budowy, użytkowania i odbudowy mostu. Praca napisana jest w sposób jasny i co ważne ciekawy. Wnioskuje o wyróżnienie rozprawy doktorskiej pani mgr Anny Mistewicz.

Moim zdaniem praca powinna być opublikowana w wersji książkowej lub dostępna elektronicznie dla szerszego grona odbiorców.

6. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę osiągnięcia rozprawy, wyszczególnione w pkt. 4 niniejszej recenzji, stwierdzam, że spełnia ona wymagania stawiane pracom doktorskim przez Ustawę o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011 roku w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora i stawiam wniosek o dopuszczenie mgr Anny Mistewicz do dalszego postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka.

Jan Mikulski